

**Правила укладання бібліографічного опису
для Списку використаних джерел у дисертаціях
з урахуванням нормативних положень ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація.
Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.**

У ДСТУ 8302:2015 є посилання на такі нормативні документи:

ДСТУ 2732:2004 Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять

ДСТУ 3017:2015 Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять

ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ)

ДСТУ 6095:2009 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Правила скорочення заголовків і слів у заголовках публікацій (ГОСТ 7.88-2003, MOD)

ДСТУ 7093:2009 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11-2004, MOD;

ISO 832:1994, MOD)

ДСТУ 7157:2010 Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості

ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT)

ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80-2000, IDT)

ГОСТ 7.0-84 Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая деятельность. Основные термины и определения (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічна діяльність. Основні терміни та визначення)

ГОСТ 7.12-93 Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів російською мовою. Загальні вимоги та правила).

Наказ МОН України № 40 рекомендує:

«Бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до цих Вимог...»

«Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела...»

Загальні правила та основні вимоги до укладання бібліографічного опису за ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання:

- ✓ опис здійснюється мовою оригіналу;
- ✓ вказівки тому, частини, випуску, номеру, а також на рік видання подаються арабськими цифрами;
- ✓ назва місця видання подається повністю;
- ✓ опис документу здійснюється за титульною сторінкою. Відсутні відомості позичають з інших місць документу: обкладинки, зворотного боку титульної сторінки, передмови, змісту, вихідних даних тощо;

- ✓ подання інформації не з титульної сторінки дозволено без квадратних дужок;
- ✓ опис дозволено укладати в скороченій формі, обмежуючись необхідною для ідентифікації інформацією;
- ✓ заголовки – від одного до трьох авторів – та/або назва є обов'язковими елементами;
- ✓ перелічення чотирьох та більше авторів у заголовку (перед назвою) – за необхідності;
- ✓ повторення відомостей про автора/ів за навскісною рисою не обов'язково;
- ✓ дозволено подати за навскісною рисою одного автора та словосполучення «та ін.»;
- ✓ подання позначення матеріалу не обов'язково;
- ✓ подання назви видавництва або прізвища видавника не обов'язково;
- ✓ подання відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер не обов'язково;
- ✓ дозволено в аналітичному описі розділовий знак «дві навскісні» замінювати крапкою, а назву документу виділяти шрифтом. Назву дозволено скорочувати.
- ✓ дозволено словосполучення «Режим доступу» або еквівалент іншою мовою замінити «URL»;
- ✓ рекомендується застосовувати DOI замість електронної адреси.

Приклади бібліографічних описів для списку використаних джерел:

<i>Опис книги з одним автором</i>
<p>Мухін М. І. Педагогічні погляди і освітня діяльність Х. Д. Алчевської. Київ, 1979. 184 с.</p> <p>Коннов О. Ф. Історична динаміка художнього стилю: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 187 с.</p>
<i>Опис книги з двома авторами</i>
<p>Бантисhev О. Ф., Селюк А. В. Пастка для еліти. Київ, 2004. 290 с.</p> <p>Галуцько В. В., Милько В. І. Людина і держава: монографія. Київ, 2014. 158с.</p>
<i>Опис книги з трьома авторами</i>
<p>Пеньковaя А. И., Легач Е. И., Лотин А. В. Гомеопатия в Харькове. Харьков, 2004. 168 с.</p> <p>Денисенко М. П., Догмачов В. М., Кабанов В. Г. Кредитування та ризики: навч. посіб. Київ, 2008. 213 с.</p>
<i>Опис книги з чотирма та більше авторами</i> <i>(за необхідності в області заголовку перелічуються всі автори)</i>
<p>Зайцев А. Е., Москаленко В. Ф., Пилипчук М. Д., Яворский В. С., Довбий Н. П. Вехи развития и становления Харьковской станции скорой медицинской помощи. Харьков, 2000. 56 с.</p> <p style="text-align: center;"><i>або</i></p> <p>Вехи развития и становления Харьковской станции скорой медицинской помощи. Харьков, 2000. 56 с.</p> <p>Галуцько В. В., Тополя Р. В., Єщук О. М., Саунін Р. Д. Адміністративно-правове регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів: монографія. Херсон, 2015. 180 с.</p> <p style="text-align: center;"><i>або</i></p> <p>Адміністративно-правове регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів: монографія. Херсон, 2015. 180 с.</p>
<i>Опис книги без зазначення автора (організація як автор або колективний автор)</i>

Україна в цифрах. 2007: стат. зб. / Держ. ком. статистики України. Київ: Консультант, 2008. 350 с.
Естетична освіта педагога : колективна монографія. Київ, 2015. 172 с.

Опис перекладеної з іншої мови книги (один автор)

Ницше Ф. Злая мудрость : пер. с нем. Москва, 1993. 240 с.

Ницше Ф. Веселая наука : пер. с нем. Москва, 1999. 576 с.

Опис книги on-line

Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Загальне документознавство. URL :
<https://textbook.com.ua/dokumentoznavstvo/1473445811> (дата звернення: 26.09.2017).

Опис стандарту

1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. Київ, 2010. 16 с.
2. ISO Guide 33:1989. Uses of certified reference materials. 2000-01-01. Geneva, 2000. 30 p.
3. ДСТУ EN 61010-2-020:2005. Вимоги безпеки до електричного устаткування для вимірювання, керування та лабораторного застосування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT). Київ : Держспоживстандарт України, 2007. IV, 18 с.

Опис патенту

Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416 ; заявл. 01.04.2004 ; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.

Опис дисертації

Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02. Київ, 2005. 276 с.

Опис автореферату

Смирнов И. В. Экстракция актинидов и продуктов деления полифункциональными и макроциклическими соединениями: общие закономерности и применение при переработке ВАО : автореф. дис. на соискание ученой степени доктора хим. наук : спец. 02.00.14 «Радиохимия». Санкт-Петербург, 2009. 26 с.

або

Смирнов И. В. Экстракция актинидов и продуктов деления полифункциональными и макроциклическими соединениями: общие закономерности и применение при переработке ВАО : автореф. дис. на соискание ученой степени доктора хим. наук. Санкт-Петербург, 2009. 26 с.

Опис довідника

Середняцька Г. В. Історія України. Універсальний довідник для школярів та абітурієнтів. Опорні конспекти : довідник. Київ, 2017. 272 с.

Опис словника

Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2005. 1728 с.

Опис збірника статей

Культурна спадщина Слобожанщини : зб. наук.-попул. ст. Харків, 2010. Вип. 23. 228 с.

або

Культурна спадщина Слобожанщини. Харків, 2010. Вип. 23. 228 с.

Опис статті зі збірника

Урсу Д. П. Историография как точная наука // Харків. історіогр. зб. 2010. Вип. 10. С. 99–125.

або

Урсу Д. П. Историография как точная наука. *Харківський історіографічний збірник*. 2010. Вип. 10. С. 99–125.

Опис статті зі збірника on-line

Іващенко В. Л. Когнітивне термінознавство: перспективи розвитку // Термінологічний вісник 2011. Вип. 1. С. 47–54. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2011_1_7 (дата звернення: 26.09.2017).

або

Іващенко В. Л. Когнітивне термінознавство: перспективи розвитку. *Термінол. вісн.* 2011. Вип. 1. С. 47–54. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2011_1_7 (дата звернення 26.09.2017).

Опис багатомного документа (в цілому)

Енциклопедія історії України : в 10 т. / редкол. : В. А. Смолій та ін. Київ, 2003–2013. Т. 1–10. *(колектив авторів)*

Опис окремого тому

(за необхідності в області заголовку перелічуються всі автори)

1. Танюк Л. С. Твори: у 60 т. Т. 18. Київ, 2011. 355 с. *(один автор)*
2. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибр. твори. Т. 1. Київ : Рад. шк., 1983. 480 с. *(один автор)*
3. Багалеї Д. И., Миллер Д. П. История города Харькова за 250 лет его существования (1655–1905). в 2 т. Т. 1. Харьков, 2004. 569 с. *(два автора)*
4. Хейльброн И., Бэнбери Г. Словарь органических соединений : в 3 т. Т. 3. Москва : Иностр. лит-ра, 1949. 620 с. *(два автора)*
5. Коган В. Б., Фридман В. М., Кафаров В. В. Справочник по растворимости : в 3 т. Т. 1, кн. 2 : Бинарные системы. Ленинград, 1969. 1020 с. *(три автора)*
6. Бондаренко В. Г., Канівська І. Ю., Парамонова С. М., Гаркуша О. М. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч. 1. Київ : НТУУ «КПІ», 2006. 125 с. *(чотири автора)*
7. Химическая энциклопедия : в 5 т. Т. 2. Москва : Сов. энцикл., 1990. 671 с. *(колектив авторів)*

Опис частини документа

Франко І. Украдене щастя // І. Франко. Твори. Київ, 1966. С. 322–419.

Опис частини періодичного видання

Опис статті з журналу

(за необхідності в області заголовку перелічуються всі автори)

Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. *Вища школа*. 2017. № 5–6. С. 48–55.

або

Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus // *Вища шк.* 2017. № 5–6. С. 48–55.

Вуколова К. В. Вплив соціальних категорій на характер мовлення та мовну поведінку осіб // *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2016, № 2(12). С. 205–211.

або

Вуколова К.В. Вплив соціальних категорій на характер мовлення та мовну поведінку осіб. *Вісн. Дніпропетр. ун-ту імені Альфреда Нобеля. Філол. науки*. 2016, № 2(12). С. 205–211.

Островская В. М., Решетняк Е. А., Никитина Н. А., Пантелеймонов А. В., Холин Ю. В. Тест-метод определения суммы металлов реактивной индикаторной бумагой и его метрологические характеристики // *Журн. аналит. химии*. 2004. Т. 59, № 10. С. 995-1002.

Опис статті з журналу on-line

Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі // *Бібл. вісн.* 2016. № 4. С. 8–12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017).

або

Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі *Бібліотечний вісник* 2016. № 4. С. 8–12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017).

Опис статті з продовжуваного видання

Шинкаренко Д. А. Особливості транспортного комплексу великого міста // *Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 1084. Вип. 39. С. 196–200.

або

Шинкаренко Д. А. Особливості транспортного комплексу великого міста. *Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 1084. Вип. 39. С. 196–200.

Опис статті з друкованої газети

Мнішек І. Село зі «звірячою» назвою та славетним минулим // *Слобідський край*. 2014. 16 жовт. (№ 124). С. 12.

або

Мнішек І. Село зі «звірячою» назвою та славетним минулим. *Слобідський край*. 2014. 16 жовт.

Опис статті з газети on-line

Кобець В. Різдвяні свята з Василем Стусом. Літературна Україна. 2012. 2 лют. (№ 5). URL : <http://litukraina.kiev.ua/r-zdvyan-svyata-z-vasilem-stusom> (дата звернення 15.09.2017).

Опис матеріалів конференції

1. Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі : VII Всеукраїнська студентська науково-практична конференція з міжнародною участю, Київ, 23 листоп. 2017 р. Київ. 127 с.
2. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників "Молодь України і аграрна реформа", (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.). Харків : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. 167 с.

Опис доповіді з матеріалів конференції

(за необхідності в області заголовку перелічуються всі автори)

1. Красноперова А. П. Экстракционные системы для концентрирования и извлечения радионуклидов на основе водных растворов полиэтиленгликолей // Фундаментальные и прикладные проблемы современной химии : материалы Второй Международной конференции, 15–17 апр. 2008 г., Астрахань, 2008. С. 342—344.
2. Коваленко С. Н., Силин А. В., Савченко Т. И. Синтез и реакционная способность пиразоло[4,3-с]хинолинов // Химия и биологическая активность азотсодержащих гетероциклов : труды III Международной конф., 20–23 июня 2006 г., Черноголовка, Россия. Т. 1. Москва, 2006. С. 319—322.
3. Krasnopyorova A. P., Yuhno G. D., Sytnik O. Y., Efimova N. V. The sorption of long-living radionuclides ⁹⁰Sr and ¹³⁷Cs by natural polysaccharides // Theoretical and experimental studies of interfacial phenomena and technological applications : Proceedings of X Ukraine-Polish Symposium, 26–30 Sept., Lviv. Uzliissia. Part 1. Lviv, 2006. P. 177—181.

Опис збірника тез доповідей

Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі: тези VII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 23 листоп. 2017 р. Київ, 2017. 127 с.

Опис окремих тез зі збірника тез доповідей

(з необхідності в області заголовку перелічуються всі автори)

1. Yurchenko O. I. β -Diketonates of metals as possible standard mixture models for atomic-spectrum and physicochemical methods of analysis // Analytical chemistry and chemical analysis : Internat. conf., 12–18 sept. 2005. : abstr. Kiev, 2005. P. 405.
2. Юрченко О. И., Юрченко Л. А., Титова Н. П. β -дикетонаты металлов как стандартные образцы в химическом анализе // Хімічна метрологія : проблеми забезпечення єдності вимірювань : I наук.-практ. конф., 19–23 листоп. 2001 р. : тези доп. Київ, 2001. С. 43—46.
3. Савченко Т. И., Силин А. В., Коваленко С. Н., Черных В. П. Синтез новых 5Н-пиразоло[4,3-с]хинолинов // XX Українська конференція з органічної хімії, присвячена 75-річчю з дня народження академіка О. В. Богатського, 20–24 верес. 2004 р. : тези доп. Одеса, 2004. С. 560.

Опис офіційного документа

Земельний кодекс України : офіц. видання : текст прийнятий ВР України 25 жовт. 2001 р. Київ, 2013. 171 с.

або

Земельний кодекс України. Київ, 2013. 171 с.

Цивільний кодекс України : чинне законодавство України зі змінами та допов. станом на 11 жовтня 2012 р. Київ, 2012. 272 с.

або

Цивільний кодекс України. Київ, 2012. 272 с.

Опис рецензії на книгу

Боянович В. М. Мужність // Прапор. 1964. № 3. С. 94–95. Рец. на кн.: Тютюнник Г. М. Журавлині ключі : поезії. Львів : Львів. кн.-журн. вид-во, 1963. 100 с.

або

Боянович В. М. Мужність : [рецензія]. *Прапор*. 1964. № 3. С. 94–95. Рец. на кн.: Тютюнник Г. М. Журавлині ключі : поезії. Львів, 1963. 100 с.

Опис архівного документа

1. Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ Академії в 1929–1930 рр. // Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ф. Х (Всеукраїнська Академія Наук). Спр. 1686. 30 арк.
 2. Краткая докладная записка директора театра «Гезкульт» // Гос. архив Харьков. обл. Ф. Р-4488. Оп. 1. Д. 1. Л. 34–34 об.
- або*
2. Краткая докладная записка директора театра «Гезкульт» // ГАХО. Ф. Р-4488. Оп. 1. Д. 1. Л. 34–34 об.
 3. [Про присвоєння 10 дивізіям Степового фронту найменування «Харківських»] // Держ. архів Харків. обл. Ф. 69. Оп. 2. Спр. 82. Арк. 50.